

1777,3 467 3
DE
VI REI IVDICATAE.

DISSERTATIO INAUGVRALIS

QVAM

AVSPICIIS REGIIS

ILLVSTRIS IVRECONSVLTORVM ORDINIS
AVCTORITATE

PRO

SVMMIS IN VTROQVE IVRE HONORIBVS
CONSEQVENDIS

PVBLICO EXAMINI

SVBMITTIT

IOANNES FRIDERICVS EICHRODT

BADENSIS.

D. MAL. MDCCLXXVII.

GOETTINGAE,
Litteris JOANN. CHRISTIAN. DIETERICH.

VI REI INDICATAE

DISSERTATIO IN ACADEMIA

AVSTRIACAE REGIAE

ILLUSTRISSIMO ACADEMIAE PRAESIDI

AVCTORITATE

AVCTORE JOHANNES FRIDERICUS EICHERDT

CONSENSU

AVCTORE JOHANNES FRIDERICUS EICHERDT

AVCTORE

AVCTORE JOHANNES FRIDERICUS EICHERDT

AVCTORE

AVCTORE JOHANNES FRIDERICUS EICHERDT

AVCTORE JOHANNES FRIDERICUS EICHERDT

AVCTORE JOHANNES FRIDERICUS EICHERDT

SERENISSIMO ET CLEMENTISSIMO
MARCHIONI AC DOMINO
DOMINO
CAROLO FRIDERICO
MARCHIONI BADENSI ET HOCHBERGENSI,
LANDGRAVIO SAVSENBERGENSI, COMITI SPANHEIMENSI
ET EBERSTEINENSI, DYNASTAE ROETELENSI, BADEVIL-
LANO, LAHRENSI, MAHLBERGENSI, ET
KEHLENSI, REL. REL.

PATRI PATRIAE EXOPTATISSIMO,
LITTERARVM PROTECTORI SVMMO,
MARCHIONI SVO LONGE CLEMENTISSIMO.

SERENISSIMO ET CLEMENTISSIMO

MARCHIONI AC DOMINO

DOMINO

CAROLO FRIDERICO

MARCHIONI BADENI ET HOCHBERGENSI,
LANDGRAEVO SASSONICO COMITI SPAHNHEIMENSI
ET EBBERTHEIMENSI, DUCATAE HOCHBERGENSI, BADENI
LANO, SACCHESSI, MARCHIONENSI, ET
LEIBNITZI, SEEL. SEEL.

PATRI PATRIAE EXOPTATISSIMO,

DIFFERARUM PROTECTORI SSIMMO,

MARCHIONI SVO LONGE CLEMENTISSIMO.

SERENISSIME S. R. I. MARCHIO,
PRINCEPS CLEMENTISSIME.

*H*isce studiorum academicorum primitiis, **MARCHIO SERENISSIME, TVVM NOMEN**, nisi Clementia **TVA**, omnibus Badensibus cognita fretus, non anteposuissem, quae, omne quod splendoris us inest. **SERENISSIMO TVO**, quod prae se ferunt, **NOMINI**, debent. Tenue hocce subiectionis pietatisque erga **TE** argumentum, profundissimae erga **TE** devotionis tessera, ut Clementissimo accipiatur vultu, omnium quae opto principem obtinet locum. Magna est temeritas, hunc juvenilem laborem **TIBI CLEMENTISSIME MARCHIO** dare, dicare, dedicare, magni fuere animi mei motus, antequam conarer. Subieccio, amor, reverentia, affectus tenerrimus, qui in dies erga **TE** crescunt, in quibus nec a quodam me superari contendo, congenita **TIBI** erga omnes Clementia, obviam subditis **TVIS**, Clientibusque gratia, patris mei memoria, qui studia sua omnia **DOMVI BADENSI** impendit, ejus filium excitaverunt, omnemque prope modum metum eliminauerunt, ut hasce leves pagellas **TIBI PRINCEPS OPTIME**, sacras faciam, quae devotissimi mei animi obinfinita, quibus patrem meum cumulasti, gratiae **TVAE** beneficia, monumentum sunt. Pro **TVA MARCHIO SERENISSIME** incolumitate, pro **DOMVS BA**

DENSIS felicitate ardentissimas ad Deum effundo preces. Nunquam terrae Badenses magis florere, nunquam civium Badensium erga Principem amor adeo summus fuit, quam sub felicissimis auspiciis CAROLI FRIDERICI, Badensium provinciarum unici possessoris, virtutum Zaringicarum Badensiumque omnium ex asse heredis, qui toti Germaniae est honori, quem Europae Principes admirantur, quem ut patriae patrem filiali obsequio subditi amant. TIBI SERENISSIME MARCHIO Numen Optimum in nestoreos usque annos largiatur vires animi et corporis constantes et vegetas, quo summa felicitate, optima fortuna Badensium terrarum incolae longe diuque frui possent. Ita sovet

**SERENISSIME S. R. I. MARCHIO,
PRINCEPS CLEMENTISSIME,
SERENITATIS TVAE MARCHICAE**

Georgiae Augustaе.

d. Maj. MDCCLXXVII.

cultor subjectissimus atque
devotissimus

I. F. EICHRODT.

Bene quidem ac praeclare cum BVRMANNO^{a)} praecipiant, nihil eos qui Iuris civilis disciplinae sese dedissent, ea digni effecturos, nisi quidquid haberent ingenii, quidquid studii doctrinaeque possint adhibere, hoc omne in interpretandis legibus collocarent atque consumerent. Ea enim nostrae artis indoles est atque conditio, ut tota legibus contineatur, nec quidquam in ea ferendum, quod non ex iis ipsis sit haustum atque deductum. Nemo sane erit qui hoc in dubium vocet, nisi de semet ipso male ominari veller, quin porius omnes interpretum partes sponte, licet quandoque inuita Themide, fuscipiant. Hinc saepe numero accedere videmus ad castum Themidos sacrarium, qui haut initiati iis subsidiis sine quibus ne vnum quidem figere licet pedem, magna loquacitate interpretem, si Diis placet, gerunt, cuius forma et specie nihil derestabilius vlla vnumquam ratione cogitari potest. Hi quidem eam viam deserentes, quam inceserunt CVIACII, FABRI, MERILLII, WIELINGII, HEINECCII, AVERRANIT, immo LEYSERI, quaque iidem ita inclaruerunt, ut quisquis qui solidae veraeque operam nauare studeat Iurisprudentiae, eam adsequendam ante omnia putet, hi inquam ea omnia spernentes quae Aulus Gellius^{b)} summis in LABEONE extollit laudibus, nouam, ut glorian-

a) In praef. libro, quem conscripsit *de vestigalibus populi Romani*, praemissa. Idem inculcant summi quos Iurisprudentia habuit antistites, qui fumum deceptis atque imperitis vendere et carbones ut est prouerbum, pro thesauro pretiosissimo exhibere, sibi religioni duxerunt, inter quos vnum nominasse sufficiat SCHVLTINGIUM qui in elegantissima et lectu iucundissima oratione *de optimo genere interpretum Iuris civilis* (Vol. III. opp. inserta) rem adeo clare exposuit et perspicue ut qui eius praeepta negare audeat in sole medio caligare sicut ille soli facies accendere videatur, qui SCHVLTINGIO aliquid addere velit.

b) *Noct. Att. L. XIII. cap. 10.* verbis non satis memorandis: *Labeo Antistius iuris quidem civilis disciplinam principali studio exercuit — ceterarumque bonarum arrium non expertus fuit et in grammaticam sese atque dialecticam litterasque antiquiores altioresque penetrauerat, Latinarumque vocum origines rationesque percelluerat, eaque praecipua scientia ad enodandos plerosque iuris laqueos utebatur.* Conf. CAR. FERD. HOMMELIVS virtutes Labeonis

riantur (nam nisi ipsi gloriarentur nemo certe esset qui nouam dixerit) viam monstraturi lepida ista ratione in interpretandis legibus exponendisque Iuris capitibus versantur: Non VLP IANVM ex Iurisprudencia sui temporis neque fragmenta legum secundum vicissitudines temporum explicanda esse, sed secundum ea praecepta quae eiusmodi interpreti longe iam ante in mentem venerunt, adeo vt hic non sese legibus, sed potius leges sibi suisque semel adsumtis principiis accommodet. Praeponunt principia, ex quibus deducunt consequentias, quas iura non adgnoscent, quaeque vt saepe fieri solent legibus haut conformiter sed arbitrariè tantum ex laxius aut strictius praeposito fluunt. Anxie inquirendum censent cuiusnam indolis fuerit ius naturae huius illiusue ICTI, et cuiam sectae veterum Philosophorum sit addictus. c) In hoc omne scientiae legitimae punctum ponunt, cetera autem quae historia quae linguae formae reipublicae magistratuum et antiquitatum cognitio suppeditant, vicissitudinesque doctrinarum Iuris Romani exigunt inter crepundia reputant. Ne andabarum more pugnassee videamur, neue vt plerumque accidit, sinistre haec a nobis dicta explicentur, verbis vtamur CHRIST. HENR. ECKHARDI, qui eiusmodi homines ad vnguem descripturus, d) *Ab interpretandis legibus ergo, inquit, merito abstinere debent tirones, qui idoneam iuris scientiam nondum adsecuti sunt, grauissimaque saepe ludibria excitari videmus, si qui ex subitaneis illis iurisconsultis, tenui admodum iuris naturalis praeceptorum scientia imbuti, nulla vero vel exili iuris ciuilibus cognitione tincti nec idoneo in illa disciplina magistro vsi (gloriantur enim se in iure magistrum habuisse nullum, quod et praedicantibus facile quis crederet, sicut mali aedificii domino glorianti, se architectum non habuisse) diis hominibusque inuitis legum interpretandorum prouinciam inuadunt. Haec quidem ille. Quem ante oculos habuerit Vir iuste iratus non inquirere vacat. Non longe enim quaerendum est tale monstrum horrendum ingens cui lumen ademtum,*

praecupate recensens diss. *de principali causa dissonorum inter Labonem et Capitonem horumque sectatores*, (Lipl. 1750.) §. 8.

- c) Quam inutilis plerumque sit iste labor egregie ostendit verum ac aeternum Academiae nostrae decus et ornamentum IO. GVIL. HOFFMANN in *de dialectica veterum Iurisconsultorum* Diatribe, quae in fronte Meletem. ad Pand. conspicitur.
- d) in *Hermeneutic. Iuris*, §. 44.

praesertim quum nostris diebus qui verum ingressus sit stadium, nae ille fit

rara auis in terris nigroque simillima cygno.

Quos autem arbitraria demonstrandi ratio producere posset errores, insigne nobis haud ita pridem inter legendum obtulit exemplum Dissertatio HERRMANNI BECKERI ^{e)} de pupillari substitutione intuitu bonorum aduentitiorum nulla, Rostoch. 1746. habita, in qua ex principio illo innocuo, neminem de bonis alienis neque inter viuos neque mortis causa disponere posse, methodo, quam adfectat, mathematica, inauditum illud atque falsissimum prorsus confectarium, substitutionem pupillarem neque intuitu bonorum aduentitiorum, neque adeo post mortem adquisitorum valere posse, contra expressas legum dispositiones deducit, non sine magna verborum et demonstrationis pompae. Non coaceruabimus exempla vbiuis obuia: in perniciem tamen inclinantis immo in excidium ruentis Jurisprudentiae signum est, si numerum eorum in dies crescere videmus. Dii immortales! quo euadet Jurisprudentia si sic pergitur? Quidquid enim detrimenti adtulerint *Bartolus Baldus* et id genus plures, non maius esse potest quam ea deprauatio cuius reum sese facit hoc pessimum quod terra tulit, hominum genus. Sicuti vero hi philosophici Iurisconsulti vt nominari cupiunt (aut potius iuridici Philosophi, de Iurisconsulto enim nil nisi nomen habent,) totam rem in arbitrariis et fucatis demonstrationibus diuisionibus subdiviisionibus et distinctionibus ponere solent, ita e contrario alii ita confuse et inordinate rem exponunt, vt quae eorum sit sententia quaeque materiae doctrinaeque facies, non nisi maximo proprio cum labore cognoscere possis proprioque studio digerere debeas. Bene vero, si quid ego video res suas agunt qui vtramque et elegantiorum et methodicam tractationem sororio quasi vinculo coniungere student. Horum ego exemplum secuturus apud animum constitui singularibus quibusdam scientiae legitimae capitibus aut nondum plane aut non satis vt videntur expositis meam qualemcumque dicare operam, vt et ego meum quasi lapidem ad rotum perpoliendae Jurisprudentiae aedificium contulisse meoque officio, quantum per vires nostras quarum imbecillitatem optime cognosco liceret, satisfecisse videar. Etenim non
soluna

e) Nolumus quidem de laude, si eam pepererit V. C. quidquam detrachere, sed auctoritatem cuiuscunque, vt par est, spernentes, scapham diximus et dicemus scapham.

folum antiquiffima atque laudatiffima prorfus confuetudine hocce in
Academis viuentibus impositum viderur officium, fed quandoque Re-
giis vt testatur L'ESTOCQ, *f*) constitutum est sanctionibus, vt qui
munus academicum fufcinere vellent, ingenii et fcientiae foetum fenfum
ederent. Elegi inter alia, quibus fi fieri poffit lucem aliquam adfun-
dere animus est, primum iftud nobiliffimum thema, nondum fatis, vt
dignitas eiusdem exigere videbatur, excultum atque perpenfum. Ex-
cipient illud alia, fi plaufum tulerit virorum, quorum est videre ne
quid Iurisprudencia detrimenti capiat. Quid ego praefiterim cur me
praecone vtar? Iudicent potius de eo, quos iudices competentes orbis
iam litteratus adgnofcit, quorumque iudicium aequo femper feram ani-
mo. Non dubito autem fore plerosque quibus et hic labor, vt omnia
mea, inuifus erit, quique meam bene falim de Iurisprudencia merendi
prolixam voluntatem alto aspernabuntur fupercilio. Horum ego obtreffa-
tiones, iisdem fere adfuetus, non curabo. Rodant, vituperent, calumnien-
tur quantum lubet, ego propterea meum finem cauffamque meam non
deferendam putabo, praefertim quum non fcripta fed perfonam inter
priuatos tantum parietes inuadere audeant, quorumque nomen (cuius
meminerint vellem) vix ac ne vix quidem libris cenfualibus infcriptum
est, quibusque adeo nullum in comitiis litteratorum fuffragium effe
poteft. Abeant et cum vetulis quibus non funt abfimiles rem habento.
Tu autem Valeas B. L. mihi que fi non plane indignus fuero tuo fauo-
re, faueas. Scrib. Trai. cis Viadr. d. xxvi. Ian. MDCC LXXV.

f) in praefat. ante librum quem edidit sub vaniloquo titulo: Grundlegung einer
pragmatischen Rechtshistorie oder Einleitung in die allgemeinen natürlichen gött-
lich geffenbahreten Völker: Römisch Deutschen fo wohl als befondere Preussische,
Pöhlische, Lief- und Curländische, auch anderer nordischen Völker Rechte, (Kö-
nigsb. 1766.) verbis: als weshalb die hohen Königl. Verordnungen Profef-
fores verbinden von Zeit zu Zeit etwas anzugeben, um dadurch zu be-
weisen, daß sie, wo nicht der großen gelehrten Welt, mit angezündeten
neuem Lichte, doch ihrer Academie, und der darauf wachweichen Jugend,
deren Begriff und Umständen nach nützlich und förderlich werden. Hiscce
et aliis rationibus excusat facinus quod si librum ipsum eiusque contenta specta-
mus, nullam excufationem mereri videtur. Namque si hiftoriam Iuris Pruffico
Brandenburgici exceptis nihil inuenies quod non centies et melius et rectius di-
ctum fit adeo vt *Telgmanni Herrmanni Hanvateri* longe longeque fuperent
fcriptorem recentiffimum. Quadrata mifcet rotundis, funna imis; fabulis de-
lectatus et alloriis.

CON-

CONSPECTVS.

Sectio generalis.

- §. 1. Causae disceptatione ad finem usque peracta, sententia ferenda est.
- §. 2. ejus Definitio in sensu generali
- §. 3. et in speciali, ut et
 illius divisiones respectu personarum judicantium
- §. 4. respectu causae.
- §. 5. respectu qualitatis causae.
- §. 6. differunt sententia et res judicata
- §. 7. quae posterior definitur.
- §. 8. ejus requisita.
- §. 9. et §. 10. virium rerum judicatarum fundamentum.
- §. 11. deficiente hoc fundamento sententia in rem judicatam non
 transit.

Sectio specialis.

Vires rei judicatae considerari possunt.

A. ratione personarum judicium constituentium.

a. respectu judicis.

1. res judicata a judice retractari nequit. §. 12.
2. si male judicaverit, litem facit suam §. 13.

β. respectu partium.

1. pro veritate habetur §. 14.
2. ei standum est §. 15.
3. datur exinde actio rei judicatae §. 16. 17.
4. exceptio rei judicatae §. 18.

A. Hu-

A. hujus requisita.

α. personarum identitas §. 19.

β. eadem res §. 20.

γ. et causa §. 21.

δ. an idem procedendi modus requiratur. §. 22.

B. Quando opponi debeat. §. 23.

B. ratione aliarum personarum §. 24.

1. iudicis §. 25.

2. de sententia in causa status lata. §. 26. et 27.

3. ratione debitoris et fidejussoris. §. 28.

4. ratione successorum. §. 29.

5. ratione delinquentium §. 30.

6. ratione omnium subditorum §. 31.

Rerum judicatarum dissolutio.

1. per remedium juris civilis §. 32.

2. per remedium juris canonici §. 33.

Q. D. B. V.

SECTIO GENERALIS.

§. I.

Causae disceptatione in iudicio ad finem vsque perducta, et facta conclusione in causa, per quam disceptationis finis declaratur, superest id, quod litigantes expectant, causae inter eosdem ventilatae decisio, ea in se continens, quae iudex hac de causa sentit ex legum praescripto, id est sententia fertur, quae vim omnem accipit si transierit in rem iudicatam. Constitutum mihi primum fuerat, vires rei iudicatae tam intra quam extra imperium Rom. Germanicum exponere. Quod consilium, cum ob temporis angustias exequi mihi haud licuerit, praemissis hoc specimine principii, quae in genere ad vim rei iudicatae ex iuris communis rationibus pertinent, vim eius extra territorii et reipublicae limites alio loco expendere in animum induxi. Vt vero de re iudicata rectius dicere liceat, de indole sententiae eiusque speciebus quaedam exponenda sunt, cum a sententiae qualitate vis rei iudicatae dependeat.

A

§. II.

 §. II.

Sententia in sensu lato, a sentiendo dicta, accipitur pro opinione iudicii, voluntatisque significatione a). Iudex enim secundum id quod sentit ex legum praescripto, causa diligenter disputata, perpensoque bene iudicio sententiam pro alterutra parte pronuntiat. Hoc sensu arbiter quoque dicitur ferre sententiam b). Possunt omnino sententiarum diuersitates oriri, respectu personae iudicantis, illius nempe, qui, quid de causa quadam sentit, dicit, et respectu obiecti, denique respectu finis.

§. III.

In sensu stricto autem sententia est pronuntiatio iudicis, quae causae dubiae, in iudicio disceptatae decisionem continet c). Cum iudicis nomen late pateat; decisio ferri potest aut a iudice qua tali, aut ab alia persona, iudicis personam in sensu lato tantum sustinente. Illa sententiae iudicialis, haec vero sententiae extrajudicialis nomine venit, qualis ab arbitro, vel ab alio quodam Icto seu facultate iuridica fertur. Ista vocatur laudum arbitri d) quod ex partium conuentione tantum valet; haec vero proprie dicitur sententia informatoria, seu consilia D^{um} facultatis et Collegii Ictorum.

§. IV.

- a) vid. L. 11. §. vlt. D. de iurisd. L. 7. §. f. D. de supell. leg. L. 32. D. de damn. infect. L. 19. D. de recept. arb. L. 8. §. 4. si seru. vindic.
- b) L. 2. D. de sent. et interl. L. 19. pr. iunct. L. 1. ex Tit. D. de recept. arb.
- c) L. 1. et 14. D. de re iud. L. 3. §. 2. C. de iud. ped. L. 39. D. de Min. Illustr. G. L. BOEHMER Princ. Iur. Can. §. 817. edit. 3.
- d) L. 13. §. 5. D. de his qui not. inf. L. 19. §. 2. D. de recept.

§. IV.

Subsisto in sententia iudiciali seu proprie sic dicta, quae ratione causae in iudicio disceptatae abit in definitivam et interlocutoriam. *Definitiva*, quae etiam κατ'εξοχην sententia dicitur, (ein Endurtheil) est, quae causae *principalis* in iudicium deductae, interlocutoria vero, quae causae incidentis in iudicio motae decisionem continet e). Commode etiam definitiva sententia quod ad materiam, in condemnatoriam, absolutoriam, et mixtam, partim absolventem partim condemnantem diuidi potest f). Item in cassatoriam et paritoriam plenam, nec non in desertoriam et non deuolutoriam, quas omnes explicat Illustr. I. ST. RÜTTER in noua epit. proc. imp. §. 101. 234. 354. Edit. 2. Praetereo sententiae interlocutoriae diuisionem in *simplicem* seu meram, quae processum ut plurimum respicit, et in *mixtam*, quae causae principali praeiudicium facit, cum earum euolutiones a scopo, quem mihi proposui, longe absint.

§. V.

Ratione qualitatis causae sententia in varias dipefci potest species, quae ex sola nominatione explicationem capiunt, nempe sententia ciuilis, criminalis, feudalis, matrimonialis, et quae sunt reliqua.

A 2

Sen-

- e) L. 1. L. 4. §. 6. D. de re iud. L. 1. C. de execut. rei iud. L. 14. D. de re iud. C. 38. X. de offic. deleg. C. 37. X. de test. L. 55. L. 38. et 42. D. de re iud. C. 2. X. eod.

- f) L. 1. D. de re iud.

Sententiarum diuisiones, quomodo in quatuor species factae sunt, in interlocutoriam, definitiuam, praeceptam et multam, in tres, nempe in definitiuam, interlocutoriam meram et mixtam, in duas, nempe in definitiuam et interlocutoriam videri possunt in SIGISM. SCACCIA tr. de sentent. et re iud. p. 281.

§. VI.

Sententia et res iudicata valde discrepant, vt causa et causatum, quamuis adsint leges, vbi sententia, quae nondum in rem iudicatam transiit, res iudicata vocatur *g*). Sed leges improprie loquuntur, quando sententiam adhuc appellabilem rem iudicatam appellant; istae vero leges quae sententiam, per decendii lapsum inappellabilem rem iudicatam vocant, loquuntur proprie *h*). Quamuis iudex suo officio, quo semel pronuntiando fungitur, satisfecerit et finem per sententiam controuersia acceperit: exacte tamen loquendo res iudicata tunc talis dicitur, quando decendii spatium secundum ius commune, s. statuta fatalia, egressa est. Ante huius fatalis spatii lapsum res adhuc fere integra est, cum victori certum indubitatumque ius ex sententia, quae per remedium reformari et corrigi potest in noua instantia, non nascatur, sed tantum euentuale. Imo ante decendium iudici adhuc competit ius emendandi verba *i*), ea interpretandi *k*), supplendi accessoria, quod tamen eodem die, quo lata est, fieri debet *l*). Eodem modo laudum

g) L. I. D. de re iud. L. 14 C. de appell. L. 40 §. I. D. de pactis.

h) SCHILTER prax. iur. rom. Exerc. 46. §. 2.

i) L. 46. D. de re iud.

k) L. 4. §. I. D. de appell.

l) L. 42. D. de re iud.

dum arbitri proprie non dicitur res iudicata, quia improprie tantum loquendo dicitur sententia ergo et improprie tantum vocari potest res iudicata *m*).

§. VII.

Est vero res iudicata, lis, sententia iudicis ita decisa, ut inter partes vim iuris constituat *n*) (da die Vrtheil Kraft Rechtens ergriffen) f. quae finem controuersiarum pronuntiatione iudicis accipit *o*). Synonima rei iudicatae sunt, iudicatio *p*) terminatum transactionumque negotium *q*) absolutum dimissumque iudicium *r*) iudicatio *s*) sententia iudicialis *t*). Ex sententia demum fit res iudicata, quod accidit, si ab ea non est appellatum intra legitima tempora, vel si appellatum est, appellatio sit deserta, cuius rei iudicatae vires a sententiae viribus valde diuersae sunt. Sententia enim, quae nondum in rem iudicatam transit executioni dari nequit.

A 3

§. VIII.

- m*) IOH. FRANC. A RIPA Comment. ad ius ciu., ad L. res iud. D. de re iud. p. 216.
- n*) L. 45. D. de re iudic. Illustr. G. L. BOEHMER princ. iur. can. §. 823.
- o*) L. 1. D. de re iudic. MEYVS P. I. D. 109. n. 6. L. 14. §. 1. D. de appell.
- p*) L. 3. C. de iudic. pedan.
- q*) L. 3. C. de fruct. et lit. exp.
- r*) L. 45. D. de re iud.
- s*) L. 47. pr. D. de re iud.
- t*) L. fin. Cod. sent. resc. non poss. IVST. MEYERI Coll. iur. arg. L. 42. T. 1. Th. 3.

§. VIII.

Quo sententia in rem iudicatam transeat, requiritur, vt a iudice competente, seruato iuris ordine, debitaque causae cognitione adhibita, lata sit, dum sententia nulla, secundum iuris romani praecepta nullos rei iudicatae effectus fortiri potest *u*). Quaeenam vero sententia hoc effectu pro nulla habenda sit, de eo disponit Recessus Imperii Nouissimus, quod legis imperii caput inter maxime controuersa et dubia, imo a multis inter maxime obscura refertur. Distinguit nempe R. I. N. §. 121 ex 122 inter sententiarum nullitates sanabiles et insanabiles, et propter has tantum sententiam rei iudicatae excludi a viribus, illas vero rem iudicatam sententiae non impedire decernit. Disponit porro quaeenam sint nullitates sanabiles, et quaeenam insanabiles, regulamque constituit in §. 121, vt a sententia tam nulla quam iniua, ad impediendas vires rei iudicatae remedium intra decendium interponatur; quo interposito, nullitas per nouam sententiam tolli et sanari potest. At §. 122 exceptiones ab hac regula determinat, quas sententias hac in exceptione comprehensas nullitate insanabili laborantes appellat. Huc pertinent sententiae, in quibus nullitatis ratio in persona iudicis aut partium, aut in substantialibus ordinis iudicarij sita est. Harum sententiarum nullitas post triginta demum annos impugnari amplius nequit, quibus effluxis in rem iudicatam etiam transeunt *x*). Sed haec explicare a scopo meo nimis remotum est, eoque magis cum Exc. I. S. T. PÜTTERS ex instituto de hac scripserit materia, in program. de nullitate theoria generalis et in *Diff.* de quaerelae nullitatis et appellationis coniunctione quae exstant in Eiusd. Opusc. remiud. imp. ill. p. 292 etc. et p. 302. seq.

§. IX.

u) L. 4. C. de sent. et intert.

x) I. H. BOEHMER Comp. D. L. 49. T. 8. §. 4.

§. IX.

Vires rei iudicatae de quibus sigillatim agemus, nituntur consensu partium, qui consensus pro fundamento virium haberi potest, quae leges tribuunt rei iudicatae. Multis modis litigantium consensus in rem iudicatam declarari potest. Expressis verbis saepe declaratur, si e.g. condemnatus in iudicio expresse declarauerit, se sententiae latae acquiescere velle; idem ante sententiam latam declarari potest, si litigantes inter se conuenerint, quod omni appellatione alioque remedio suspensiuo siue deuolutiuo remoto, sententiae stare velint, quam iudex protulerit. Cum modus rem non variet, idem obtinere palam est, si is consensus tacite a partibus declaratur. Tacita declaratio interuenit, quando litigantes sententiae acquiescunt, nulloque remedio contra sententiam vtuntur. Addo et illud, in liti contestatione contineri rationem consensus generalis litigantium in iudicis decisionem y); qui consensus ad potiores eius effectus omnino referri potest. Litis contestatio iure hodierno est actus unilateralis z), vbi reus ad actionem respondet, animo rem iudicialiter suscipiendi, ac per iudicis decisionem finiendi. Huius rei nobilis non ignobiles esse possunt effectus, quae sunt verba Huberi, inter cuius effectus generales, susceptio iudicialis causae dubiae eiusque iudicialis decisio eminent. Noua itaque quaedam obligatio, quae quasi ex contractu oritur, per liti contestationem inducitur, quae ad

y) quod et HUGO GROTIUS confirmat in I. B. et P. L. II. C. 21. §. 20. afferendo: sententiae et liti contestatae vis contractus datur, et noua inde accedit debendi causa.

z) nempe rei, interdum etiam actoris, quando hic ad rei exceptiones respondet, dum reus excipiendi actor fieri dicitur, L. I. D. de exc. L. I. Cod. eod.

ad veterem accedit, condemnatumque obligat ea soluendi, ad quae per iudicis decisionem ac condemnationem de nouo obligatur a). Quae de partium in sententiam consensu protuli, confirmantur in C. 15. X. de sent. et re iud. cuius verba haec sunt. "Post decem dierum spatium sententia in auctoritatem, rei iudicatae transit, qui ad prouocationis subsidium intra id temporis non recurrit appellandi sibi aditum denegauit: cum per hoc videatur, per interpretationem iuris latae sententiae paruiffe."

§. X.

Si iuris naturae praecepta respiciamus verum quidem est, dari etiam certam processus theoriam, quia lites generi humano quasi innatae sunt. Nihil vero tam naturale est, quam ut litium demum sit finis, ne immortales reddantur. Si itaque ponimus, litem decisioni iudicis committi a litigantibus, ex conuentione obligantur, stare sententiae iudicis electi. Datur itaque iam de iure naturae litium finis per iudicis sententiam. Legibus positiuis relitum est, tempus determinare, intra quod iudicis sententiae standum est. Haec tempora, quae de iure romano antiquo variabant, a Iustiano demum, quod et de iure canonico feruatur ad decem dies restricta sunt.

Si intra decem dies sententia non impugnatur, omnes quae rei iudicatae tribuuntur vires, impetrat. Merito hic conferri possunt L. vlt. C. de sentent. quae sine cert. quant. et L. 1. C. de iurisd. omn. iud. quarum verba haec sunt: = Cum igitur is, qui postea iudicabat, contra te certam sententiam protulerit, neque a statutis prouocaueris: *ipso tuo facto confirmasti sententiam*. Posterioris legis dispositio haec est: = Cum ipsi eum iudicem elegeritis, et is consentien-

a) L. 3. §. 11. D. de pecul.

tientibus aduersariis sententiam tulerit, intelligetis, vos acquiescere debere rei ex consensu vestro iudicatae.

§. XI.

Apparet exinde omnes sententias, quae respiciunt causas, in quibus litigantes consensu suo se submittere possunt iudicis sententiae, in rem iudicatam transire. Dantur tamen huius regulae exceptiones, et sententiae quaedam ob defectum consensus in rem iudicatam non transeunt, quarum praecipuas obiter tantum enarrabo. *Primo ob qualitatem et fauorem causae* quaedam sententiae in rem iudicatam non transeunt. Ad has causas refero sententias matrimoniales et criminales, utrasque vero tantum certo respectu. Nimirum sententia lata in causa matrimoniali *pro matrimonio* omnino post decendii lapsum sit res iudicata; si vero ex falsa causa lata sit contra matrimonium, tunc nunquam res iudicata ex ea fieri potest. Reuocari potest quodcumque talis sententia, si error sententiae detectus fuerit, et quodcumque contrarium legitime confiterit, tunc sententia dissoluetur, quod exemplo confirmat caput 7. X. de sentent. et re iud. Quod ad sententias criminales attinet, si quae contra innocentiam latae sint, nunquam ob innocentiae fauorem res iudicatae fieri possunt, quia sententiae condemnatoriae nemo se submittere potest. Absolutoria tamen sententia transit in rem iudicatam. *Dantur etiam secundo* sententiae, quibus ob defectum in iisdem obuium vires rei iudicatae vindicari nequeunt, ad has refero. 1) Sententias, quae defectu temporali laborant, id est sententias obscuras, quae declaratione indigent, et hae demum post decendii lapsum, facta earum declaratione res iudicatae fiunt; 2) quae defectu perpetuo laborant, id est sententias nullitate laborantes, quae nunquam in rem iudi-

catam transeunt, quia ex ipsa nullitatis indole, nullos in iure effectus fortiri possunt, cf. tamen quae dixi § 9. Consilia artificum, ut et rationes decidendi, nisi hae pars quaedam sententiae sint, et infacto non vero in iure consistant, nunquam fiunt res iudicatae. Sufficiant haec quae de sententiis in rem iudicatam non transeuntibus dixi; quae in speciali diss. latius exposuit I. H. BOEHMER de sent. in rem iudicatam non transeuntibus, in Eiusd. Exerc. ad D. T. V. N. 87. p. 514.

SECTIO SPECIALIS.

§. XII.

Progredior ad vires rei iudicatae exponendas. Iudicata salua atque integra seruari publice interesse, iure existimatum est, cum rerum iudicatarum auctoritas ad pacem tranquillitatemque totius reipublicae pertineat. Cicero in oratione pro Sylla agnoscit, rei publicae salutem maxime rebus iudicatis contineri. Addit in oratione pro A. CLVENTIO: extremae impudentiae esse, iudicata labefactare conari, cum rerum iudicatarum facilis rescissio ruentis reipublicae signum sit. In orat. in Verrem ait: Perditae ciuitates desperatis omnibus rebus hos solent exitiales exitus habere, ut damnati in integrum restituantur, vincti soluantur, exules reducantur, res iudicatae rescindantur. Quae quum ita sint, rebus iudicatis in iure nostro insignes tribuuntur effectus, inter quos quae iudicem spectant *primo loco* refero; quod sententia semel dicta non possit rescindi, mutari, nec vilo modo retractari *b*).

Lata
b) L. 14. § 5. D. de re iud. L. 2. C. de sent. ex peric. recit. L. 10. C. de procur. L. 2. 4. C. de re iud. L. 1. §. vlt. de quaest. L. 19. §. vlt. D. de recept. arb.

Lata enim sententia definit iudex esse, et ius, quod parti litiganti vitrici ex sententia lata est quaesitum, nullo modo absque suo facto auferri potest, cum nec ipse legislator et princeps iura subditorum quaesita tollere possit *c*). Sententia enim etiam si nondum facta est res iudicata, nec eodem die quo lata est a iudice reuocari, nec si iudex in mortis articulo iniuste a se sententiam pronuntiatam dicat, tolli potest *d*), quod multo minus post X effluxos dies procedere potest, nisi rei iudicatae autoritas eluderetur, contemtuque daretur; quod si accideret, lites fierent immortales, et reipublicae salus, quae in pace, tranquillitate et securitate iuris alicui competentis consistit, euerteretur. An vero superioris et principis iussus contra iudicata attendi debeat, difficilior quaestio est, cum ex potestatis plenitudine iste iussus dicatur emanare. Sequentibus ex rationibus non attendi debere contendo. Quando publica salus cum priuatorum salute non collidit, iura subditorum quaesita ex plenitudine potestatis auferri nequeunt. Sed res iudicatae litigantibus per leges publicas, ideoque per ipsam principis voluntatem ius tribuunt quaesitum, quod et consensu partium constituitur, cum partes iudicem adeuntes, in eius sententiam, et quod ei stare velint, quasi compromittunt *e*), ideoqueposito partium iure quaesito poni etiam debet, quod immutari non possit, nisi publica reipublicae salus collideat *f*). Istorum omnino proteruia ac audacia

B 2

cia

- c*) L. 3. C. sent. resc. non poss. L. 77. D. de reg. iur. L. ult. C. de error. aduoc.
- d*) L. 12. §. 3. D. de bon. lib. L. 62. D. de re iud. I. MEYER Coll. iur. Arg. L. 42. T. I. Th. 70.
- e*) L. II. §. I. D. de nouat.
- f*) COCCER IUS controv. L. 42. T. I. Q. 10.

cia coerceri meretur, qui per superiores iudicata labefactandi ac eludendi occasionem praebent, et principum rescripta iudicatis contraria, pro sub et obreptitie impetratis censi nec attendi debent g). Hinc rescriptum contra rem iudicatam impetratum, etiamsi adiecta sit clausula: non obstante tali sententia, valore destituitur h).

§. XIII.

Secundus rei iudicatae respectu iudicis effectus est, quod iudex si male iudicauerit, litem faciat suam, eoque nomine actione in factum possit conueniri i). Ex primo effectu hoc descendit contestarium; quando enim sententia ob iudicis imperitiam, qui in ferendis sententiis de leui tenetur culpa k) male lata est, et in rem iudicatam transit, immutabilis tunc est, et ob ius parti laesae in sententia ademptum, merito datur actio contra iudicem male iudicantem, quae nomine actionis syndicatus venit, et contra omnes personas iudicii cuiuscunque sint generis ac status, etiamsi essent summorum imperii tribunalium membra, parti laesae patet, de cuius actionis requisitis videndus est Illustr. G. L. BOEHMER de remedio syndicatus aduersus sententias Camerae et Illustr. I. S. PÜTTER in epit. process. imp. §. 406 ibique allegatos.

§. XIV.

g) L. 23. C. vt lite pend. L. f. C. quom. et quand. MEVIVS P. II. D. 195 n. II.

h) I. LVD. BENDER de reuisione conclusiones decisiu, Concl. 22. n. 21.

i) L. 2. C. de Poen. iud. qui male iud.

k) §. 7, I, de lege Aquilia L. 132. D. de R. I.

§. XIV.

Transeo ad rei iudicatae effectus qui *respectu partium* producuntur, quos inter non immerito principem obtinet locum, *quod pro veritate habeatur l)*. Hanc rei iudicatae vim interpretes mire extollunt: quod accipiatur pro veritate, ex non ente faciat ens, ex albo nigrum, ex non debito debitum, ex illiquido liquidum, ex iniusto iustum, ex falso verum, aequet quadrata rotundis, praesumptionem iuris et de iure operetur, notorium inducat, iustum ac praescribendi titulum praebet, finem omnino liti imponat, fidem faciat et ius inter litigantes, quae effata omnia collegit LEYS. Med. ad D. Spec. 470 M. 1, 2. ex COTHMANNO, BERLICHIO, MEVIO, SVRDO, MERKELBACHIO ad KLOCHIVM, etc. Ex hisce similibusque locutionibus vnanimis iuris D^{rum} sententia apparet rerum iudicarum auctoritatem maximam esse, nec mutationibus obnoxiam, cum alioquin modus litium multiplicatus difficultatem faceret summam atque inexplicabilem *m)*. Postquam enim sententia in rem iudicatam transit, iudicatum praesumitur tam quoad iustitiam quam merita causae bene prolatum esse, quae praesumptio tanti est roboris, vt sit iuris et de iure, quia nec contrarii probationem admittit *n)*. Si fontem huius effectus spectamus, ad causam, ob quam lata est sententia, minime recurrendum esse existimo *o)*. Ista enim sententiae, quibus falsa decidendi causa originem dedit, nihilominus in rem iudicatam transire possunt, cum laesus in sententiam consenserit. Ve-

B 3

rum

l) L. 25. D. de Stat. hom. L. 207. D. de R. I.

m) L. 6. D. de except. rei iud.

n) MENOCH de praesumt. L. II Praef. 167. n. 47.

o) Dissent, MEVIUS P. III. D. 104. n. 1. 2.

rum quidem est, iudicati executionem solere suspendi, et soluti dari repetitionem, si falsis instrumentis circumuenta sit religio iudicantis, et hoc manifestis probationibus fuerit ostensum *p*).

At supponit haec dispositio, laesum sententiae non acquiescuisse, sed remedio quodam sententiam rescindente usum esse, alias iuris canonici dispositio supra allegata *q*) locum inueniet, "si grauatum te credidisti, cur non appellasti et" tuo facto confirmasti sententiam. Verum ac genuinum rerum iudicatarum auctoritatis fundamentum potius in consensu litigantium in sententiam et simul in reipublicae salute et vtilitate publica positum est, cum aliquando litium finis esse debet. Etiam si itaque sententia iniqua sit, perpetuam tamen veritatis auctoritatem accipit *r*); ideoque nemo causam semel decisam, nisi ex iustis probatisque causis refricare debet. Graues sunt poenae, quae litium multiplicatores expectant.

Carebunt desiderio, ignominiae poena notabuntur *s*) et in omnem litis aestimationem condemnabuntur *t*).

§. XV.

- p*) L. f. C. si ex falsis instr.
q) C. 15. X. de sentent.
r) L. pen. D. de Iust. et Iur. Expedi enim magis reipublicae, vt res iudicata sit firma, perinde vt magis expedit, firmas ac manentes habere leges, quam sub praetextu meliorum saepe mutare L. 2. D. de constit. princ. Gonzalez Tellez ad Decretal. ad c. 13 de Appell. T. II. p. 757.
s) L. f. C. vt lite pend.
t) L. 2. C. cod.

§. XV.

Secundus rei iudicatae inter litigantes effectus est, ut ei praecise sit standum, quia ius facit inter partes etiamsi male iudicatum sit *u*). Post rem iudicatam enim amplius non quaeritur, an recte iudicatum sit, sed tantum an sit iudicatum et quomodo *x*). Si enim pars victa laesam se existimavit, culpaе suae tribuere debet, quod remedium contra sententiam, antequam in rem iudicatam transiit, haud interposuit, quae via omnibus in sententia laesis aperta est *y*). Cum rei iudicatae simpliciter standum est, consequens est, ut condemnatum id dare facere oporteat, quod dare vel facere a iudice in sententia iussus est *z*), id quod sub nomine paratae executionis rei iudicatae venit, quae danda est a iudice ne sententia fiat frustratoria *a*).

§. XVI.

Rerum iudicarum effectus tertius et quartus est, quod ex sententia datur vel actio vel exceptio: haec ordinarie, si sententia fuerit absolutoria, illa, si fuerit condemnatoria, quarum naturam paulo latius inuestigabimus. Ipsa actio vocatur rei iudicatae, quae est personalis, et datur victori aduersus condemnatum, ad praestandum id, ad quod condemnatus est *b*). Cum haec actio tendat ad idem

u) L. 1. C. de re iud. L. 3. C. de sentent. et intert. L. 32. h.

x) L. 56. D. de re iud. L. pen. c. eod.

y) L. 1. C. si saepe in integr. rest.

z) L. 3. C. de re iud.

a) L. 2. C. de exec. rei iud.

b) L. 4. pr. §. 2. 3. 5. L. 6. §. 2. 3. L. 15. pr. D. de re iud.

ad quod actio prior instituta competebat, primo obtutu pro superflua haberi posset. Sed animaduertendum est, quod ex litis contestatione, tanquam ex quasi contractu noua ad veterem accesserit obligatio, ex qua originem capit, eoque nomine personalis vocatur *c*). Noua itaque est actio, quamuis prior obligatio non extincta sit, eaque est celerrimae expeditionis, siquidem eam mox sequitur executio *d*) quae ante rem iudicatam non decernitur, nisi per naturam sententiae res iudicata nunquam fiat (vt in quibusdam casibus sententiarum criminalium ac matrimonialium) vel periculum in mora adsit, ob quod res iudicata expectari nequit, et sententia executioni mox mandari potest.

§. XVII.

Actionis rei iudicatae obiectum est id, ad quod reus condemnatus est, siue hoc concernat rem principalem, siue accessiones rei et vsuras, quae, quod singulare est, centesimae fortis sunt *f*). Vtrum hodie adhuc vsu obtineant centesimae vsurae, inter iuris D^{ctores} controuertitur: Ceterum earum vsum defendi posse arbitror, quamuis huius loci non sit hoc vberius exponere *g*). Si huius actionis vsum hodiernum spectamus, exulat e foris germanicis quoad nomen, quamuis rem ipsam habeamus. Ordinarie enim petita executione decernuntur hodie mandata sine clausula, iussum absolutum in se contentia, vt ea fiant, quae vi rei iudicatae praecipuntur. Sunt

c) L. 3. §. II. D. de Pecul. L. f. pr. verf. sic enim C. de vsur. rei iud.

d) L. I. C. de exec. rei iud. L. 56. D. de re iud.

e) L. 4. §. 3. D. de re iud.

f) L. 7. C. de exec. rei iud.

g) videri potest LEYSER Med. ad ff. Sp. 244. m. 7.

haec mandata celerrimae expeditionis, et cum rebus iudicatis inni-
tantur, grauissimi exempli res foret, si exceptio, quod sub et obrep-
titie impetrata sint, eis opponeretur. Per illorum vsum prorsus
concidit obiectio antea proposita, quasi per actionem rei iudicatae
lis ex lite oriatur, cum solius executionis causa, nouus mandato-
rum processus instituatur.

§. XVIII.

Exceptio rei iudicatae, quam antea laudavi, ei actioni oppo-
nitur, quae rei inter litigantes iam iam iudicatae repugnat. Ord-
inarie competit haec exceptio, absoluto in priore iudicio; sed si ex
inde definitionem formarem falsa fieret. Dantur enim casus vbi reo
antea condemnato haec competit exceptio, quod per L. 7. §. 1. D. de
compens. tunc procedit, quando e. g. iudex exceptionem comp-
ensationis reprobauit, quasi non existente debito, reumque ad fol-
uendum condemnauit. Ponamus vero reum postea idem, quod in
compensatione deductum est, debitum ex eadem causa petere, ab
actore prioris iudicii exceptione rei iudicatae repelletur. Genera-
lior quam proposui rei iudicatae exceptionis definitio omnes in se
comprehendit casus, qui obuenire possunt.

§. XIX.

Ad opponendam hanc exceptionem requiruntur, idem actor
et reus, eadem res ac causa.

Quod ad personarum identitatem attinet, haud praecise vna
eademque persona esse debet, quae antea iudicium instituit, suf-
ficit enim quod respectu causae ac rei hae personae aut naturaliter

C

aut

aut ciuilitur pro vna eademque habeantur persona. Datur haec exceptio illi, qui ad actionem tollendam re antea iudicata vti potest, quod ordinarie accidere quidem monui quando in priore iudicio absolutus est. Nec interest vtrum ipse antea conuentus, de nouo conueniatur: cum sufficiat quod posterioris iudicii reus pro vna eademque persona cum priore reo habeatur. Quia haec exceptio est realis, competit omnibus, qui in rei locum successerunt, nulla habita distinctione, vtrum sint vniuersales an particulares successores *h*). Immo omnibus qui ex priori sententia, quae in rem iudicatam transit, commodum expectare possunt, prodest. Si itaque creditor pignus habens de proprietate huius pignoris ab alio quam a debitore conuenitur, et in iudicio absoluitur, resque iudicata fit, debitori aduersus eundem, qui creditorem de pignoris proprietate conuenit, prodest rei iudicatae exceptio *i*).

Ceterum is, cui haec exceptio competit, ea vti potest aduersus priorem actorem, siue ipse siue alius, qui eius personam sustinet, iudicium instituat. Cum itaque pater et filius, tutor et pupillus, mandans ac mandatarius pro vna habeantur persona, ideo res iudicata quae pupillo obest, in hac causa etiam tutori nocet eique opponi potest *k*). Successoribus prioris actoris, tam vniuersalibus quam particularibus, recte etiam opponitur, quia successor et defunctus pro vna eademque persona habeantur *l*). Fundamentum huius excep-

h) L. 59. D. d. R. I.

i) L. 11. §. pen. et fin. D. except. rei iud.

k) L. 4. 11. §. 7. D. de exc. rei iud.

l) L. 28. D. de exc. rei iud. L. 3. §. f. D. de pignor. Illustr. v. sr.
PÜTTER Nachtrag zum rechtlichen Bedenken, Marquisin de Favras
contr,

ceptionis est sententia, quae in rem iudicatam transiit: ideoque illa, quae per remediorum suspensiuorum interpositionem adhuc impugnari potest, exceptionem rei iudicatae efficere nequit *m*). Propter rerum iudicarum auctoritatem non amplius quaeritur, utrum sententia sit iuste lata, sed an adfit res iudicata *n*). Sententia nulla, quia nullos in iure producit effectus, nec exceptionem rei iudicatae producit. Vtrum sententia quae ab instantia non vero a tota actione reum absoluit hanc exceptionem tribuat, inter D^{res} disceptatur. Sed facili negotio conciliari potest dissensus, adhibita distinctione, utrum actor actionem in eadem instantia huius actionis persequi, an vero nouam inchoare velit instantiam. In posteriori casu exceptio rei iudicatae, quod reus nempe ab instantia sit absolutus, cum effectu opponi nequit, quia noua nunc inchoatur instantia, bene tamen in priore casu *o*)

§. XX.

Res de qua agitur, eadem esse debet, de qua antea iam actum est. De eadem re tunc toties agitur, quoties apud iudicem posteriore id quaeritur, quod apud priorem quaesitum est *p*). Vtrum totum an pars prioris rei petatur, nihil interest, quae enim de toto praedicantur eadem et de parte praedicari possunt *q*).

C 2

vni-

contr. Anhalt Schaumburg. Goettingen, 1777. fol. §. 18. Nro. 5. p. 22.

m) L. 42. D. de Minor. L. 32. C. de transact. C. 7. de app. 6.

n) L. 56. D. de re iud.

o) L. 9. pr. L. 17. D. de except. rei iud.

p) L. 7. pr. D. eod.

q) L. 3. L. 7. D. de exc. rei iud.

vniversitas petita est, et nunc de singulis huius vniversitatis rebus ageretur, diuersa vel eadem actione, exceptio rei iudicatae locum non habet *r*). Plane vero cessat haec exceptio si diuersa petatur res. Illustr. I. S. T. PÜTTER Nachtrag zum rechtlichen Bedenken in Sachen der Marqusin de Favras gegen den Fürsten Carl Ludwig zu Anhalt Schaumburg Hochfürstl. Durchl. Göttingen 1777 §. 18. n. 4. N. II. III. p. 21. et Voet. ibi allegatus.

§. XXI.

Vt vero exceptioni rei iudicatae locus sit, non sufficit eandem rem peti, sed oportet eandem esse petendi causam, ex qua antea iam actio instituta est *r*). Causa haec an sit civilis, an criminalis nihil refert, quod enim in civilibus ratione exceptionis rei iudicatae obtinet, idem et in criminalibus obtinere debet. Actionis genus diuersum quidem esse potest, cum diuersis actionibus eadem res ex eadem causa peti queat: imo contingere potest, vt eadem instituat^r actio, petendi vero causa sit diuersa *t*).

§. XXII.

Sunt, qui eundem modum procedendi in rectori huius exceptionis vsu desiderant. At nisi omnia me fallunt, diuersi modi procedendi ratio habenda non esse videtur, modo identitas personarum litigantium, rei et causae concurrant. Quae allegari solent exempla de realibus actionibus quae conditionem non excludunt, nec

r) L. 7. §. 2. et 4 D. de Except. rei iud.

s) L. 13. 14. 27. D. de exc. rei iudic.

t) L. 5. 25. §. 1. L. 9. pr. L. 11. §. 4. L. 17. 18. 25. §. 7. D. de exc. rei iud.

nec non de possessorio et petitorio, ad rem non pertinent. Verum quidem est, quod, etiam si quis rem reali petierit actione, et succubuerit, conditionem tamen instituire possit non obstante exceptione rei iudicatae *u*). Sed eius rei ratio non in diuerso modo agendi, sed in eo continetur, quod res ex diuerso fundamento petatur. Quando enim ex causa reali aliquid petitur, dein ex personali, rei iudicatae exceptio non obstat. Alterum quod allegatur exemplum est, quod visto in possessorio exceptio rei iudicatae in petitorio non noceat *x*). At grauis est petitorium inter et possessorium differentia, diuersa enim res petitur. Possessorii obiectum ad solam possessionem restringitur: in petitorio vero posthabita possessionis ratione, de iure tantum disceptatur. Diuersa vero sunt ius et possessio, et ob hanc diuersitatem exceptio rei iudicatae ex possessorio deprompta in petitorio non nocet.

Grauius est argumentum, quod inde desumitur, quod condemnatus ex instrumentis liquidis, paratam quae habent executionem, conditionem indebiti respectu soluti efficaciter instituire possit, quamuis adsit res iudicata. Sed rem paulo accuratius spectanti apparebit, nec illud obstare. Si enim quis ex instrumentis liquidis, paratam executionem habentibus egit, a reo vel exceptiones peremptoriae oppositae sunt, quae ut turbidae ac altioris indaginis in separatum iudicium reiectae sunt, vel reus simpliciter condemnatus est. Si posterius ponamus, eaque sententia in rem iudicatum transit: conditioni indebiti a condemnato institutae semper obstat rei

u) L. fin. D. de exc. rei iud.

x) L. 14. §. f. D. de exc. rei iud.

rei iudicatae exceptio, qua possit a iudicii limine repelli. Sin prius ponamus, ista sententia, etiamsi in rem iudicatum transferit, rei iudicatae exceptionem non producit. Valet ista sententia quasi in possessorio adipiscendae possessionis lata sit. Nec reconuentioni exceptio rei iudicatae obstat, quia de plane diuersa re agitur, non ob diuersum agendi modum. Idem dicendum est de simili exemplo, quod in eandem rem proponi solet. Si actione executiuo processu proposita, reus ob factam iuratam instrumentorum diffectionem absoluitur, actor nihilominus in processu ordinario, etsi sententia in processu executiuo lata in rem iudicatum transferit, non repellitur. Sed nec hoc exemplum obstat. Sententia enim quae in processu executiuo fertur pro tali est habenda, ac si in possessorio adipiscendae possessionis lata esset. Neminem autem fugit, quod in processu ordinario agenti, ea res iudicata non noceat, non ideo, quod diuersus sit modus agendi, sed quod diuersa res petatur.

§. XXIII.

Exceptio rei iudicatae regulariter post litem contestatam tanquam peremptoria est opponenda y) nisi in continenti probari possit, tunc enim in vim dilatoriae, ad litis ingressum impediendum opponi potest z) cuius effectus est, vt iudex agentem a iudicio repellat, ob ius reo ex re iudicata quaesitum.

§. XXIV.

Quamuis non defint casus, vbi res iudicata aliis, qui liti non interuenerunt, nec ad eam citati sunt, noceat aut profit, regula tamen

y) L. 8. 9. C. de exc.

z) c. 1. de lit. cont. in 6to.

tamen iure prodita est, quod res iudicata aliis nec prodesse nec obesse debeat. Inconueniens enim foret quod factum alterius, cuius prohibitio respectu mei inanis esset, mihi noceat profutue; nec vni per alterum iniqua inferri debet conditio, siquidem secundum actionum naturam partes litigantes tantum obligantur, et ad nullum alium finem dispositae sunt actiones, quam vt inter partes ius determinetur. Sed dantur huius regulae exceptiones: id quod analogiae iuris, etiamsi lege destitueremur, conuenit, quia a contractu ad quasi contractum duci potest consequentia, et quod contractus operatur in volentes, id operatur sententia in inuitos. Sed rerum iudicatarum respectu non litigantium vires, singulas ac omnes determinare, a proposito meo alienum est, praecipuos tamen casus, quibus res iudicata in non litigantes vim exserit, recensere iuuabit.

§. XXV.

Videamus itaque primo an iudex per sententiam a se latam sibi ipsi praeiudicet? Ponitur omnino talis causa, quae iudici praeiudicum inferre potest, alias quaestio esset otiosa et inanis. Metuendi autem praeiudicii duo solummodo dantur casus, vbi videlicet vel ipsi competit actio, vel alteri. Si ipsi competit actio et ipse egit, causamque decedit, (quod in iurisdictione patrimoniali euenire potest) nullus non video, quare ipsi non noceat res aduersus ipsum iudicata. Si ipse vero non egit, cum agere potuisset, aliumque agere passus est, quem excludere potuisset, itidem nulla interuenit ratio, quae impediatur vim rei iudicatae aduersus ipsum. At si alterum ponamus casum, quando iudici actio non competit, ei vero ex sententia praeiudicium ideo imminet, quod cum legitimo contradicatore res gesta sit. Dubium obici potest, quod iudex in iudicando publicam

sustineat personam, ideoque cum publicum officium nemini obesse debeat, ab omni sententiae praeiudicio liber fit *a*). Sed haec ratio non videtur sufficere, ut iudici non possit exceptio rei iudicatae opponi: cum si iudex tutus esse velit, ius suum sibi reseruare debeat; quo neglecto, ipsi omnis imputanda est damna, quod exinde oriri possit, causa.

§. XXVI.

Sententia quae de causa status fertur, ius facit inter omnes, quando cum legitimo contradicatore res est gesta *b*). Sic qui mota actione praeiudiciali per sententiam pro ingenuo, pro liberto, pro seruo, pro patre, pro filio declaratus et pronunciatus est, habebitur et pro ingenuo, pro liberto, pro seruo, pro patre, pro filio quamuis in rei veritate talis non sit, et omnibus quorum, intuitu huius status, interest, prodest nocetue ista sententia, sicubi in rem iudicatam transierit. Requiritur porro, ut quis disertis sententiae verbis, non vero per consequentias, etiamsi necessarias et concludentes, pro liberto, ingenuo, seruo, patre, filio etc. pronunciatus sit. Si quis ad impetranda alimenta agit, quod filius sit, et alter ad soluenda alimenta condemnatur; non ideo tamen pro eius filio habetur, nisi et in sententia pro filio declaratus sit, vel ut filius sit, aliunde iam satis constet *c*). Pronunciatum enim non est, filium, patremue esse, sed ali debere. De alimentis tota res acta est, et

a) L. 30, §. 1. D. de inoff. testam.

b) L. 25. D. de stat. hom. L. 3. D. de collus. deteg.

c) L. 5. §. 8. D. de agnosc. vel alend. libr. L. pen D. de his qui sui vel alieni iuris.

iudex ad decernenda alimenta satis se instructum existimavit, non vero ad cognoscendum decidendumque, an sit filius paterue, cum alimentorum causa vnicum decisionis obiectum fuerit.

§. XXVII.

De iure filiationis diuersis modis lis oriri potest. Ponamus enim matrimonio per diuortium dissoluto mulierem marito paucos intra dies denunciare, se ex eo esse praegnantem, maritum vero id negare, causamque natalium legitimorum filii, intra iustum tempus deinceps nati, legitimo iudicio disceptari, ac iudicem pronuntiare, esse filium mariti: sententia vtique ius faciet, non solum quoad maritum, sed et quoad omnes, quorum interesse potest. Itaque fratribus extantibus, erit consanguineus frater, filius legitimus patris, omniaque iura quae exinde dependent, illi denegari nequeunt, quia cum legitimo contradictore, cum eo nempe, cuius potissimum intererat, et a quo alii consecutiuum ius habent, actum erat *d*). Si vero ista filiationis causa cum patre non fuisset acta, sed cum alio agnatorum consanguineorumue; aliis agnatis, quos aequae principaliter negotium tangit, sententia non praeiudicat. Tantum dependet a legitima contradictoris persona, et quia alteri per alterum iniqua conditio inferri non debet *e*).

§. XXVIII.

d) L. 1. §. f. L. 2. 3. D. de agnosc. et al. lib.

e) Illust. r. s. RÜTTER Nachtrag zum rechtlichen Bedenken, der Marquisin de Favras contr. Anhalt Schaumburg, L. 1. 2. C. de Conf. eiusd, lit. L. 6. §. 2. D. Mand. L. 60. D. de R. I.

D

§. XXVIII.

An sententia, quae contra debitorem principalem fertur, etiam fideiussori de iudicatum soluendo praeiudicet, non minimi momenti quaestio est, cum si illi praeiudicat, statim ex ea sententia, postquam in rem iudicatam transit, contra eum executivae sine nouo processu procedi possit. Et affirmamus illi praeiudicare. Requiritur enim nouus processus, et vt ne iudicia inutiliter multiplicentur, contra fideiussorem statim sine citatione ad executionem procedi potest.

§. XXIX.

Successores litigantium, quorum causa per rem iudicatam definita est, eodem modo ex ea tenentur ac ipsi litigantes, eodem modo iis nocet prodestue, nulla distinctione habita vtrum sint vniuersales an particulares *f*). Successor enim, qui causam ab antecessore habet, pro vna eademque persona cum eo habetur, quod etiam in successore singulari procedit.

§. XXX.

Criminis reus vel accusatus, pro quo sententia in iudicio publico fertur, ius facit quoad omnes *g*). Vidimus enim quod sententia tunc quoad alios ius faciat, quando res cum legitimo contradicatore

f) c. 25. X. de sent. et re iud.

g) L. 7. §. 2. D. de accus. L. 4. §. f. D. ad L. Iul. de adult. c. 6. x. de accus.

agitata est. In criminalibus autem, posita iudicis habilitate, qua neglecta, nullitates orirentur, semper adest legitimus contradictor. Quando vero causa criminalis processu accusatorio tractatur, is qui accusavit, semper est legitimus contradictor, (paucis tantummodo exceptis casibus) quia accusandi facultas omnibus patet, ideoque sententia pro accusato lata contra omnes eidem prodest. Sin processu inquisitorio tractatur, iudex accusatoris vicem sustinet, et semper pro legitimo contradicatore habendus est, ideoque sententia pro reo lata, semper quoad omnes ius facit. Requisita huius sententiae enarrat STRYK in V. M. D. L. 42. T. I. §. 45., quae intacta relinquere nequeo. Sententia esse debet definitiva, qua reus praeuia cognitione de ipso crimine instituta, a tota accusatione vel inquisitione absolutus est. Sententia enim qua reus tantum ab instantia absolutus est, veluti ob defectum idoneorum indiciorum, pro definitiva non est habenda, cum ne in civilibus quidem operetur, rei iudicatae exceptionem. Idem dicendum est de transactione, in quibusdam casibus licita, cum ultra transigentes vim non habeat. Sententia porro sine fraude ac praeuaricatione lata esse debet, cum hac probata, semper nova accusatio vel inquisitio institui possit *h*). Tandem delicti inuestigationem ac cognitionem criminaliter factam esse oportet, cum actio civilis de crimine mota et sententia in ea lata non praeiudicet causis criminalibus. Quod nonnulli addunt, ut coram eodem iudice res denuc agatur, superfluum esse existimo, quia alioquin absolutus nunquam absolutione gauderet, nec exceptione rei iudicatae tutus esset.

D 2

§. XXXI.

h) L. 3. D. de praeuaric.

§. XXXI.

Haud ignobilis rerum iudicarum effectus est, quod causa semel decisa in eadem curia imo saepe et in eadem provincia pro lege ac iure habeatur, ac eiusmodi iudicata nomine praeiudiciorum venire soleant. Obseruandum tamen est, vel ideo quod minima circumstantia rem etiam variet, hisce praeiudiciis tunc demum vim aliquam in casibus lege non decisus tribui posse, si de simili causa agitur e. g. cui probationis onus incumbat in negatoria actione, quando reus in quasi possessione seruitutis deprehenditur. Quanta fuerit praeiudiciorum autoritas, vel ex eo apparet quod omni fere iuri consuetudinario originem praebuerint, quod antiquissima imperii germanici iura consuetudinaria rebus iudicatis contenta fuerint *i*). Ex rerum iudicarum collectionibus omnia fere iura statutaria, et ipsas legum collectiones ortum traxisse, iuris germanici cultores obseruant *k*). Ex quibus omnino intelligitur, res semper similiter iudicatas certi iuris partem efficere, et ad alias eiusdem generis quaestiones definiendas ac decidendas vtilis esse.

§. XXXII.

Expositis his, quae vires rei iudicatae in genere concernunt, coronidis loco modos adhuc addere iuuat, quomodo res iudicata, cuius tanta vis est, extra ordinem rescindi possit. Duo dantur iuris remedia, quibus res iudicatae impugnari, interdum et

i) Gener. I. H. C. DE SELCHOW Elem. iur. germ. priu. hod. §. 8. Edit. 5.

k) I. G. SIEBER vom gerichtlichen Proceß P. I, §. 54. etc. edit 2.

et rescindi possunt. Vtrumque ius praebet vnum. De iure ciuili datur contra rem iudicatam restitutio in integrum tam praetoria quam ciuilis, eum in finem, vt res iudicata rescindatur *l*). Extra ordinem huic remedio tantum locus est, cum iura nostra in L. 35. ff. de re iud. et L. 4. c. eod. sub specie nouorum instrumentorum postea repertorum res iudicatas restaurari vetant. Quae restitutio si esset remedium ordinarium, omnibus contra res iudicatas competeret quibus contingeret, nouas allegare causas, nihil facilius esset, quam rei iudicatae vim profus euertere. Sunt tamen certae causae ciuiles, in quibus ob reperta noua instrumenta *m*) in integrum restitutio conceditur, nimirum *l*) si sententia lata est contra bonum publicum ac reipublicae vtilitatem *n*) ad quam referuntur causae fisci, ciuitatis, ecclesiae, pupillorum, minorum, aliaque piae similesque fauorabiles causae; *2*) si ex priuilegiata probatione lata sit, e. g. si pro ea lata est qui ius iurandum suppletorium praestitit *o*). *3*) Si instrumenta dolo aduersarii antea fuerint occultata, intercepta, vel surrepta, quo minus produci potuerint *p*); *4*) si proferantur instrumenta ex quibus pateat, antea sententiam huic contrariam latam esse *q*).

D 3 Deni-

l) L. 1. D. de in integr. rest. L. 7. §. 3. in f. L. 24. §. 1. in f. L. 44. D. de minor.

m) Et testes instrumentorum nomine comprehenduntur L. 1. D. de fid. infr.

n) L. 35. D. de re iud. iunct. L. 3. C. de iur. reipubl.

o) L. 13. C. de reb. cred. et iureiur. L. 31. D. de iureiur.

p) L. 19. C. de transact.

q) L. 1. C. quand. prouoc. non est nec.

nouorum repertorum instrumentorum currit *u*). Ad fundandam in camera imperii restitutionem requiruntur, instrumenta vere nouiter reperta, quae restituendus antea non habuit, nec adhibita diligentia habere potuit, et quae restitutionis petitionem vnice firmant, laesionemque immediate probant.

§. XXXIII.

Alterum, iuris canonici inuentum, contra res iudicatas remedium vocatur *denunciatio euangelica*, in Protestantium tamen foro aequae ac Catholicorum exul, quod in eo consistit, quod pars, quae se laesam credit, causam ad ecclesiasticum iudicem defert, pro mutanda sententia iudicis secularis, quo minus pars victrix peccatum committat, si ea executioni dari cupiat, quae in sententia parti victae iniuncta sunt. Exorbitantis huius remedii naturam exponit, idque practico destitui docet I. H. BOEHMER in I. E. P. L. II. T. 2. §. 6. etc. quamuis contrariae sit sententiae Godofr. de Iena de denunciatione euangelica, Hall. 1713. vsumque practicum defendat.

n) TAFINGER instit. iur. can., §. 1020. etc.

nonnulli repositum infrascriptum (cont. a) ...
dantur contra ipsos repositum infrascriptum ...
vires nocentes repositum infrascriptum non habent ...
infrascriptum infrascriptum et dantur infrascriptum ...
vires humanas infrascriptum infrascriptum problem.

XVIII

Aliter in ...
dum vocatur ...
de re ac ...
que ...
pro ...
per ...
de ...
tam ...
E. P. ...
de ...
sunt ...

*) ...

...

...

ULB Halle

3

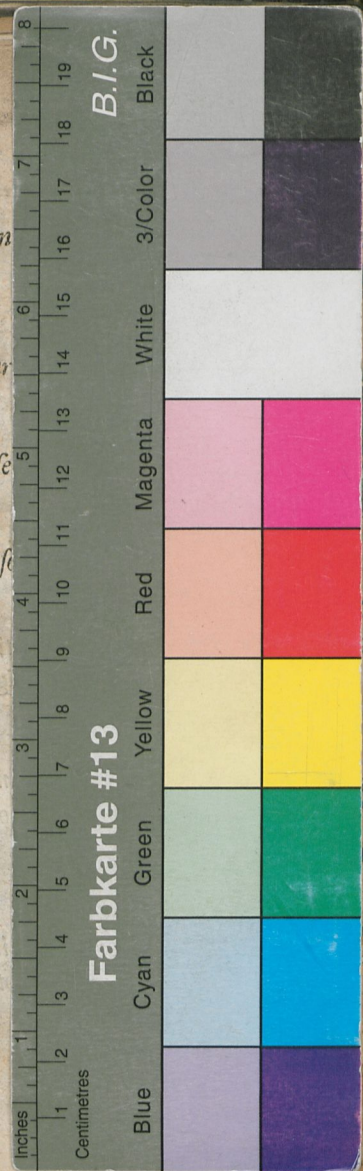
004 588 452

f
nur 1 Stück

DE ^{1777,3 468 3}
VI REI IVDICATAE.

DISSERTATIO INAUGVRALIS

QVAM

AVSPICIIS REGIIS
ILLVSTRIS IVRECONSVLTORVM ORDINIS
AVCTORITATE

PRO

SVMMS IN VTROQVE IVRE HONORIBVS
CONSEQVENDIS

PVBLCO EXAMINI

SVBMITTIT

IOANNES FRIDERICVS EICHRODT

BADENSIS.

D. MAL. MDCCLXXVII.

GOETTINGAE,
Litteris JOANN. CHRISTIAN. DIETERICH.